

Шевченко Уляна Юріївна,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету географії, історії та туризму ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка С. Дем'янчука»

Лопачька Наталія Миколаївна,

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії, теорії держави і права та філософії ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»

УКРАЇНЬСЬКА КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

В умовах сучасного світу, а саме конфлікту мов та ідентичностей у полікультурному процесі, постає проблема формування національної культурної ідентичності українського народу. Російсько-українська війна бере початок ще з 20 лютого 2014 року і триває дотепер. Український народ платить високу ціну, аби продемонструвати світові свою самобутність, адже Російська Федерація систематично привласнює українські досягнення, а саме: території, музику, мистецтво чи інші сфери.

Консцієнтальна війна – це сучасна форма війни, яка спрямована не на фізичне знищення противника, а на руйнування свідомості та перетворення ціннісних установок суспільства. «Це психологічна за формою, цивілізаційна за змістом та інформаційна за засобами форма політичного насильства, в якій об'єктом руйнування й трансформації є ціннісні установки громадян» [2]. Її метою є підрив суспільного ладу, дестабілізація ситуації в країні та маніпулювання громадською думкою. Прикладами консцієнтальної війни можуть бути поширення фейкових новин, створення політичних тролів, використання пропаганди та маніпулятивних технік.

Наслідком застосування цієї війни стало знищення загального рівня свідомості людей, руйнування стійкої системи світоглядних цінностей та їх заміщення різноманітними ціннісними симулякрами.

Як наслідок, спостерігається зниження родової культурної пам'яті, руйнування традиційних механізмів самоідентифікації та їх заміщення новими механізмами ідентифікації через створення різних груп участі, а також низка інших негативних наслідків [1, с. 11-12].

Особливістю консцієнтальної зброї є те, що держава-агресор витрачає мінімальні кошти на її застосування, оскільки всі витрати перекладаються на країну-жертву. Наприклад, створивши фільм, країна-агресор може поширювати його в мережі Інтернет, закладаючи в нього інформаційні «міни» та «бомби». Таким чином, населення неодноразово піддається інформаційно-психологічному впливу фейкових новин, що призводить до залякування чи маніпуляції.

Британський дослідник феноменів нації та націоналізму Ентоні Дейвід Сміт поняття національна ідентичність та нація визначає як «...складні конструкції, що складаються з багатьох взаємопов'язаних компонентів – етнічних, культурних, територіальних, економічних та політико-юридичних. Вони означають зв'язки солідарності між членами спільнот, об'єднаних спільною пам'яттю, міфами та традиціями, і ці зв'язки можуть, а то й не можуть утілюватись у формі національних держав, проте вони нітрохи не схожі на суто юридичні та бюрократичні узи» [4, с. 23]. Таким чином, нація має поєднувати лаконічно такі виміри свого існування, як: громадянські, територіальні, етнічні та генеалогічні, але співвідношення між цими складниками на різних історичних етапах можуть бути неоднаковими.

Українознавча компетентність є одним із ключових факторів безпеки української нації та формування національної ідентичності. «Для розвитку національної ідентичності української молоді необхідно захистити Український інформаційний простір; забезпечити інформаційно-психологічну безпеку українських громадян; підняти на більш високий рівень політичну культуру населення України; подолати соціально-психологічні стереотипи утопічного й тоталітарного походження та комплекс національної неповноцінності; розширити базу демократичних сил; досягти стану незворотності державотворчих процесів і стабілізації політичного та соціально-економічного життя; довести до логічного завершення процес

консолідації української нації в єдиний соціально-політичний організм; виховувати національно свідомих громадян і духовно сконсолідувати українство на основі європейських ідеалів, базових цінностей та української національної ідеї» [3].

Росія активно використовує інформаційну війну для маніпуляції свідомістю українців та міжнародної спільноти, підриваючи таким чином українську ідентичність. Російська пропаганда спрямована на знищення історичної пам'яті українців, підміну цінностей та створення фейкових наративів.

Молоде покоління є особливо вразливим до впливу маніпулятивних інформаційних потоків, що ускладнює процес формування їхньої національної ідентичності. Для протистояння російській пропаганді Україні необхідно розробити та активно просувати власний національний бренд на міжнародній арені. Збереження та розвиток української мови, культури та освіти є запорукою збереження національної культурної ідентичності.

Література

1. Анісімович-Шевчук О. 3. Ідентичність в умовах консцієнтальної війни. *Проблеми культурної ідентичності в ситуації сучасного діалогу культур: матеріали XVI Міжнародної наукової конференції (м. Острог, 22-23 червня 2023 р.)* / відп. за вип. О. Шершньова, К. Якуніна. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2023. С. 9-17.
2. Війна консцієнтальна. Електронна версія «Великої української енциклопедії». URL: surl.li/qjbxfa
3. Воропаєва Т. С. Вплив українознавства на формування національної ідентичності особистості в сучасному освітньому просторі. *Українознавство*. 2010. № 4. С. 174-177.
4. Сміт Е. Національна ідентичність. Київ: Основи. 224 с. URL: <http://litopys.org.ua/smith/smi.htm>